

М. М. Стадник,
д. філос. н., професор, професор кафедри публічної політики та політичної аналітики,
Національна академія державного управління при Президентові України, м. Київ
ORCID ID: 0000-0003-0211-248X

Н. В. Ігнатенко,
к. пед. н., професор кафедри загальної і соціальної педагогіки і управління освітою,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі, м. Переяслав
ORCID ID: 0000-0003-1616-8708

О. В. Бріт,
к. е. н., доцент кафедри публічної політики та політичної аналітики,
Національна академія державного управління при Президентові України, м. Київ
ORCID ID: 0000-0002-6102-3711

Л. О. Майданевич,
к. філос. н., викладач кафедри філософії та суспільних наук,
Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова
ORCID ID: 0000-0002-7364-8874

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.4.86

УПРАВЛІНСЬКІ ПРІОРИТЕТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

М. Stadnyk,
Doctor of Sciences in Philosophy, Professor, Professor of the Department of Public Policy and Political
Analysis, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kiev

N. Ihnatenko,
PhD in Pedagogical Sciences, Professor of the Department of General and Social Pedagogy
and Management of Education, Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav, Pereiaslav

O. Brit,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Public Policy and Political
Analysis, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kiev

L. Maidaevych,
PhD in Philosophy, Lecturer, Department of Philosophy and Social Sciences,
Vinnitsia National Medical University named by M. I. Pirogov, Vinnitsa

ADMINISTRATIVE PRIORITIES OF STEADY DEVELOPMENT OF SOCIETY

Статтю присвячено виокремленню управлінських пріоритетів щодо сталого розвитку суспільства. Економічні реформи як об'єктивна необхідність проводяться тоді, коли виявляється низька ефективність економічної системи, виникають економічні кризи, економіка недостатньо задовольняє потреби людей, країна відстає в своєму розвитку від інших країн. На певному проміжку часу їх змушені проводити всі країни світу. Економічні реформи у другій половині ХХ століття відбувалися за двома управлінськими моделями. Перша — єдина модель Чиказької неоконсервативної школи на базі монетаристської теорії Фрідмана, яку впроваджували в життя МВФ і СБ у латиноамериканських і в постсоціалістичних країнах за єдиною програмою "шокової терапії", незважаючи на абсолютно різні стартові умови цих країн як за географічним положенням, природними ресурсами, менталітетом народів, так і за науково-технічним і освітнім рівнем населення цих країн. Друга — це модель реформ Китайської Народної Республіки, що базується на вченні відомого українського вченого-економіста М. Туган-Барановського. У його основі інновації та інвестиції в пріоритетні галузі. Китайські реформи проводили за градуалістською (від англ. gradual — поступовий) концепцією трансформації суспільства, в якій головна роль відводилась стабілізації та розвитку виробництва — у повній відповідності до на-

укового визначення економічних реформ. Реалізація стратегії інноваційного прориву, лежить в основі завдань підвищення економіки і соціальної трансформації. В цих умовах необхідна розробка державної програми, пов'язаної з довгостроковою інноваційною стратегією. Сценарій інноваційного прориву орієнтує на неодноразове підвищення продуктивності праці зайнятих на основі освоєння високоефективних технологій, рішучого повороту вищої школи до підготовки нового покоління новаторів в основі чого мають стати фундаментальні світоглядні цінності, які сформовані не на феодальних або неофеодальних пріоритетах формування соціально-економічних відносин, а на стратегіях сучасного цивілізаційного поступу.

The purpose of this article is to highlight the actualities of a market economy with regard to the sustainable development of society. Economic reforms in the second half of the XX century were based on two models. The first is a model of the Chicago neoconservative school based on Friedman's monetarist theory, which has been implemented by the IMF and the WB in Latin American and post-socialist countries under a single "shock therapy" program. The second is the model of reforms of the People's Republic of China, based on M. Tugan-Baranovsky's innovation theory, on innovations and investments in priority sectors. The reforms under the first model proved to be extremely costly and devastating. In particular, Ukraine lost more than 75% of its economic potential during the reform years, almost twice as much as during the Second World War. From the top ten most developed countries of the world in scientific and technical terms, Ukraine is now rejected far behind the hundredth place. China, however, has experienced an annual GDP growth of 8–12% over the reform period, with parallel growth in the well-being of its population, creating more than 300 million high-skilled jobs, and Ukraine has lost almost 10 million skilled jobs. The implementation of the innovation breakthrough strategy is in the center of the challenges of boosting the economy and social transformation. However, this course requires scientific diagnostics of trends and analysis of critical situations, development of reliable solutions and purposeful activities based on the partnership between the state and business, science, education. In these circumstances, it is necessary to develop a state program related to a long-term innovation strategy. The scenario of innovative breakthrough focuses on the repeated increase of labor productivity on the basis of development of high-efficiency technologies, shifts in the structure of the employed in favor of the processing industries by reducing extremely swollen, parasitizing spheres of circulation and management, decisively turning of higher education into higher levels of training a new generation innovators with creative outlooks.

Ключові слова: управлінські пріоритети сталий розвиток, роль держави в інноваційному розвитку, суспільство, економічний розвиток.

Keywords: sustainable development, the role of the state in innovative development, society, economic development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

З періоду незалежності України ГОСТРО постало питання як має розвиватися українське суспільство? Як свідчить практика, реформи пропоновані МВФ, СБ щодо пріоритетів розвитку не стали ефективними в усіх сферах суспільного життя та економічного й соціального поступу. У цьому процесі постає питання яким шляхом має йти суспільний розвиток, якими керуватися механізмами та пріоритетами? Як свідчить розвиток Китайської Народної Республіки ефективним є не практика "вільного ринку" або ж "лібертаріарства", а регуляторна державна політика побудована на ученні відомого

українського вченого-економіста Туган-Барановського. У його основі, організація кооперативного підприємництва, яке є єдиною формою господарської організації що виникла в результаті свідомої діяльності певних соціальних груп. Впровадження такої форми організації має на меті вдосконалення наявної системи господарювання.

З іншого боку, економічна основа лібертаріарства, представлена Австрійською економічною школою, вчить, що економіка має функціонувати без управлінського впливу держави, оскільки лише у стані повної свободи ринок буде функціонувати максимально ефективно та задовольняти потреби суспільства. В основі завдань підвищення економіки і соціального розвитку в Україні має бути стратегія управління напруження на інноваційний розвиток на довгостроковій основі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЮТЬСЯ АВТОРИ, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Вивченню проблематики що пов'язана із управлінською стратегією розвитку суспільства є наукові праці таких європейських та вітчизняних дослідників: D. Conroy, G. Chowa, RiskinL, L Sprague, B. Боголюбов, Б. Данилишин, О. Маслюківська, Л. Мельник, О. Ракоїд, К. Комарова, Н. Ковальчук, В. Соловйов тощо. Їх досвід є надзвичайно корисним для України. Водночас нині бракує досліджень пов'язаних із питаннями сталого розвитку суспільства, зокрема ролі регуляторних механізмів та вибору напрямів розвитку ринкової економіки. Попри вагомий внесок науковців, у вітчизняній практиці не вирішеними залишаються проблеми, пов'язані з недостатньою ефективністю управлінських пріоритетів публічної політики щодо впровадження ринкових механізмів.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є виокремлення управлінських пріоритетів сталого розвитку суспільства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Сутнісні управлінські пріоритети соціального процесу спрямовані на забезпечення потреб у праці, потреб у засобах праці, потреб у суспільних відносинах, потреб у суспільній творчості, це те на що мають бути спрямовані соціальні реформи в т. ч. й економічні, які забезпечать сталий розвиток суспільства, під яким розуміють такий розвиток суспільства, який задовольняє потреби сучасності, не ставлячи під загрозу здатність наступних поколінь задовольняти свої власні потреби. У такому розумінні словосполучення "сталий розвиток" є перекладом з англійської мови: sustainable development означає дослівно "розвиток, що підтримується" (sustain — опора, підтримувати, витримувати). Відомо, що у вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН в Нью-Йорку відбувся Саміт ООН зі сталого розвитку, на якому було затверджено нові орієнтири. У результаті, документом Саміту "Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року" було затверджено 17 Цілей Сталого Розвитку та 169 завдань. Не вдаючись у їх аналіз, варто зазначити, що Україна, як і інші країни-члени ООН, приєдналася до визначеного глобального процесу. Окрім того, з метою встановлення стратегічних рамок національного розвитку України на період до 2030 року на засадах принципу "Нікого не залишити осторонь" було започатковано інклюзивний процес адаптації Цілей сталого розвитку, де кожна глобальна ціль розглянута з урахуванням специфіки національного розвитку. Як результат, в Україні було проведено низку національних та регіональних консультацій. У результаті визначено, що національні

ЦСР слугуватимуть "основою для інтеграції зусиль, спрямованих на забезпечення економічного зростання, соціальної справедливості та раціонального природокористування" [5]. У цьому контексті економічні реформи передбачають значні перетворення, зміни в системі ведення господарства, організації виробництва і управління економікою, грошово-фінансовою, соціальною і екологічною сферами, які стосуються співвідношення між різними формами власності, між державним регулюванням і ринковим саморегулюванням, між лібералізацією і протекціонізмом, між відкритістю та закритістю суспільства, між рівністю і свободою, між глобалізацією і самодостатністю економіки, між інтеграцією і національними інтересами. Із переходом від централізованої планової економіки до ринкової ці реформи трансформують суспільство, ведуть до змін соціально-економічного середовища. Економічні реформи, як об'єктивна необхідність, проводяться тоді, коли виявляється низька ефективність економічної системи, виникають економічні кризи, економіка недостатньо задовольняє потреби людей, країна відстає в своєму розвитку від інших країн. На певному проміжку часу їх змушені проводити всі країни світу. Так, економічні реформи у другій половині XX ст. відбувалися за двома моделями. Перша — модель Чиказької неоконсервативної школи на базі монетаристської теорії Фрідмана, яку впроваджували в життя МВФ і СБ у латиноамериканських і в пост-соціалістичних країнах за єдиною програмою "шокової терапії", незважаючи на абсолютно різні стартові умови цих країн як за географічним положенням, природними ресурсами, менталітетом народів, так і за науково-технічним і освітнім рівнем населення цих країн. Друга — це модель реформ Китайської Народної Республіки, що базувалася на інноваційній теорії в основі якої кооперативна форма організації М. Туган-Барановського, на інноваціях та інвестиціях у пріоритетні галузі. Китайські реформи проводили за градуалістською (від англ. gradual — поступовий) концепцією трансформації суспільства, в якій головна роль відводилась стабілізації та розвитку виробництва — у повній відповідності до наукового визначення економічних реформ.

Реформи за першою моделлю виявились надзвичайно затратними і руйнівними. Зокрема, Україна за роки реформ втратила понад 75% свого економічного потенціалу, що майже в два рази більше, ніж за роки другої світової війни. Із першої десятки найбільш розвинутих країн світу, в науково-технічному відношенні, Україна нині відкинута далеко за соте місце. Китай же за період реформ мав щорічний приріст ВВП на рівні 8—12% з паралельним зростанням добробуту свого населення. За цей час Китай створив більш як 300 мільйонів робочих місць високої кваліфікації, а Україна втратила майже 10 мільйонів робочих місць кваліфікованої праці. Китай створив 15 нових наукоємних промислових галузей, Україна — втратила 8. Головним здобутком реформ України стало те, що економіка доведена до "незворотньої точки" щодо можливості державного регулювання. Для того щоб зрозуміти, яким шляхом йти Україні, куди і до чого може призвести незмінність курсу реформ, потрібно враховувати проблеми геоekonomіки та геополітики

в системі сталого розвитку [4]. Нині у світі викристалізувались цивілізації, які перебувають у постійному стані розвитку та інтеграції: європейська, північноамериканська, південно-східної Азії, ісламська, латиноамериканська та африканська. Найбільш розвинена, впливова і разом найбільш агресивна щодо завоювання ринків, — це європейська, або західна цивілізація, характерною рисою якої є подвійна мораль. З погляду на економічний розвиток і багатство в світі сформувалось два полюси: розвинуті країни та периферія світового господарства. Перші експлуатують периферію, насамперед, як сировинний придаток, споживаючи 80% природних ресурсів, що видобуваються на земній кулі, з яких 40% США забирають собі. І в цьому сенсі Україна становить особливий інтерес: займаючи 1% території земної кулі, вона володіє 5,2 % світових запасів природних ресурсів і саме їй належить 40% європейських запасів чорноземів. Як свідчить практика, для поглинання ринків периферії дуже ефективною виявилась політика лібертаріанства та відкритості суспільства, яку Захід нав'язав світові в 60-ті роки ХХ ст. і особливо активно впроваджує на сучасному етапі. Економічна основа лібертаріанства, представлена Австрійською економічною школою. Вона вчить, що економіка має функціонувати без впливу держави, оскільки лише у стані повної свободи ринок буде функціонувати максимально ефективно та задовольняти потреби суспільства [2]. А тому для ринкової економіки принциповим є те, що в соціальному процесі: податки, антимонопольне регулювання, трудове законодавство, соціальні гарантії мають негативне значення, а приватна власність має детермінуюче значення, в результаті відбувається концентрація усіх ресурсів суспільства в руках не багатьох, а в олігархів, є природним й необхідним [1].

Водночас, під час вибору управлінської стратегії сталого розвитку суспільства необхідно виходити з того, що об'єктивним історичним процесом щодо його поступу є періодичне інноваційне оновлення структури складових способу виробництва, зумовлене закономірністю росту і розвитку будь-якої соціально-економічної системи. У разі, якщо суспільство втрачає здатність до самооновлення, то це може призвести до появи тих чи інших кризових явищ, з якими стикаються суспільні системи. Процес оновлення суспільства може бути безперервним. Період оновлення змінює період відносно рівномірного розвитку, аж до вичерпання системою свого потенціалу [3, с. 98]. Потім відбувається перехід до нового процесу оновлення. З теорії систем відомо, що чим складніша система, тим більш нерівномірно розвиваються її складові. Суспільство — це мегаскладна і мегавелика система, в якій всі її складові не можуть одночасно трансформуватися. Тому всі дослідники звертають особливу увагу на технічні, технологічні та економічні пріоритети системи публічного управління, де системна методологія стає визначальною складовою сучасної методології інноваційного розвитку суспільства.

А інноваційний розвиток, в сучасному публічному управлінні, — це не тільки і не стільки зростання ВВП, скільки ефективне використання, відновлення й нарощування сукупного національного ресурсного потен-

ціалу, що забезпечує в стратегічній перспективі конкурентоспроможність країни в економічній, науково-технічній, політичній, військовій та інших сферах. Саме на суміщення в єдиній стратегії росту і розвитку повинні бути спрямовані основні зусилля держави та економіки, на це слід націлювати здійснювані інституційні зміни. Відомо, що саме інноваційний розвиток може подолати кризові явища і депресивні компоненти у всіх соціальних системах за рахунок виникнення нової хвилі інновацій, яка забезпечить тривалий стимул наступному періоду розвитку суспільства в умовах: глобалізації світової економіки; прискорення темпів розвитку науки і виникнення нових технологій; зникнення або радикальної перебудови традиційних галузей господарської діяльності; перетворення сільського господарства в науко- і капіталомістку агропромислову галузь; випереджаючого розвитку сфери послуг (фінансових, страхових, консультаційних, науково-пошукових, споживчих тощо); тенденцій до децентралізації та уніфікації в усіх сферах життєдіяльності; не зворотності змін у навколишньому середовищі та необхідності її захисту; посилення ролі інтелектуальних ресурсів в економіці; виникнення нових системних концепцій організаційного розвитку.

В основі стратегічного розвитку має стати ринкова економіка, де інститут вільного ринку є єдиним і головним інститутом ринкового фундаменталізму та базовим, але не єдиним, інститутом соціально орієнтованих регульованих державою ринкових відносин, тому законодавчо органами державної влади важливо визначити основні закони та положення ринку, що сформувалися у процесі розвитку суспільства. Звернемо увагу на очевидну річ, яку прибічники класичного (дикого) капіталізму (від якого ще на початку 30-х років повільно відійшли США) намагаються утвердити в громадській свідомості думку, що ринок стихійно регулює виробництво відповідно до суспільних потреб через ціни та потік товарів, тобто у вигляді механізму контролю альтернативного плану. Ринкова економіка виникла тоді, коли на товар перетворились гроші, земля і людина як робоча сила, котрі в традиційному мисленні ніяк не могли бути товаром. Останнє викликало глибокий переворот в релігії, бо поняття "робоча сила" відокремило дух людини від тіла і породило міфи про "людину економічну". Як результат, у ринковій економіці відсутній дуалізм "індивід — суспільство", хоча людина завжди залучена до солідарних структур: родини, релігійної, наукової та спортивної громад, партій, трудового колективу, навіть корумпованої, організованої шайки злочинців.

Перетворення людини за ідеологією ринкової економіки, її індивідуалізація, атомізація змінили й ідею держави, головним завданням якої стає охорона приватної власності. Тільки така держава — охоронець, наділена поліцейськими функціями і авторитетом, може ввести в законні рамки головний механізм ринку — вільну конкуренцію, або війну всіх проти всіх. Такий дикий капіталізм (ринковий фундаменталізм), є грабіжницьким, експлуаторським, жорстоким та безсердечним. А тому спрощене на рівні XVIII ст. розуміння ринкової економічної системи, яку нині нав'язує МВФ

постсоціалістичним країнам, призводить до того що лідери цих держав погоджуються будувати в своїх країнах модель вільного ринку, практично нехтуючи досягненнями економічної науки та розвитком самого ринку на протязі XIX та XX ст., їх уявлення про можливість створення ринку простим звільненням цін і виробництва з-під контролю держави, створення приватної власності та лібералізації зовнішньоекономічної діяльності побудовані на глибокому нерозумінні функціонування сучасного ринкового капіталізму в розвинутих країнах. Як результат, розвинуті країни відмовились від діяльності виключно заради наживи і почали розвивати економіку як діяльність заради задоволення потреб людини, свого суспільства і своєї держави. Водночас периферії світового господарства вони стали нав'язувати те, від чого самі відійшли: "вільний ринок", підкріпивши його сильною ідеологічною основою та створивши для цього спеціальні міжнародні фінансові організації — МВФ, СБ, ЄБРР тощо. Умови вільного ринку передбачають велику кількість дрібних виробників. Водночас нині характерними для США є те, що складні вироби за високими технологіями виготовляються лише на великих фірмах-монополістах. Як прикладом, тут можуть бути авіаційні фірми "Дуглас" та "Боїнг". Або ж фірма "Вестінгауз", де чисельність працюючих близько 400 тисяч чоловік. Водночас незначні підприємства та фірми в розвинутих країнах — це фірми сфери обслуговування як безпосередньо населення, так і великих фірм.

Відомо, що ніяке мале підприємство не виготовляє складну, наукоємну продукцію із багатьма технологічними операціями. Одночасно у постсоціалістичних країнах йде повним ходом запропонована з боку міжнародних фінансових структур реструктуризація невеликих (порівняно із США) підприємств, які дробляться на рівні цехів, що часто порушує технологічні цикли і робить неможливим розвиток високих технологій. Подібне є "вдалим", з боку зовнішнього впливу, способом знищення конкурентів, що характерно і для сільського господарства. Так, для прикладу, коли у США і Європі сільськогосподарські виробництва укрупнюються та дотуються, то наші сільськогосподарські підприємства без будь-яких дотацій подрібнюються.

У такому процесі щоб глибше зрозуміти роль і місце управлінських пріоритетів з боку органів державної влади на економіку, особливо в перехідний період, період виходу з кризи, оцінки ефективності ринкового саморегулювання, ролі праці, приватної власності та національних інтересів, необхідно виокремити закони ринкової системи. Головна ідеологія ринку — це стратегія розширення (поглинання, завоювання) ринку; за обмежених ресурсів збагачення якоїсь країни або її фірми відбувається тільки за рахунок збідніння інших. Існує закономірність — наскільки уряд країни з периферії світового господарства зменшує керованість своїми фірмами, настільки збільшують керованість цими фірмами країни елітаризму. З іншого боку, закон розвитку ринку свідчить, що механізм саморегуляції вільного ринку ефективно працює лише за наявності раціональної структури економіки. У межах держави її можна сформувати лише шляхом втручання держави в еконо-

міку, тобто через державне регулювання і виокремлення пріоритетів публічного управління. Важливим є те, що закон деградації ринку відбувається лише тоді коли "запустити" в нераціональну структуру економіки механізм саморегуляції вільного ринку, як результат, він знищить і структуру, і економіку, що є характерним для сучасного періоду розвитку України. Важливим управлінським пріоритетом є розвиток і збереження національних інтересів. Забезпечення національних інтересів можливе шляхом збереження державою за будь-яких обставин всіх важелів публічного управління. Вони мають бути направлені на розвиток економіки, науки, культури, освіти.

Розбіжність або єдність, на певних історичних етапах національних інтересів різних держав, не повинні викликати ілюзій щодо існування ненависті або, навпаки, конфліктності в суспільстві. Помилковим є розуміння щодо безкорисливої турботи (волонтерства та гуманізму з боку олігархів), що є характерним для сучасного як управлінського, так і соціального світосприйняття. Подібна "турбота" може викликати бажання доручити піклування про себе сильнішому, багатшому і досвідченішому сусідові. А тому із системної кризи українського суспільства можна вийти тільки через управлінські пріоритети держави в економіку. Досвід багатьох країн підтвердив слушність законів розвитку і деградації ринку. Так, після розвалу СРСР Україні у спадщину дісталась вкрай нераціональна структура економіки, і в цю структуру був запущений механізм ринкової саморегуляції по іншому механізмі стихійного ринку. Як результат, — Україна, в частині економічного розвитку знаходиться на грані національної катастрофи. Не врахування закономірностей суспільного розвитку, де ринкова економіка має регулюватися державою, лягли великим тягарем на бюджет України.

З іншого боку, важливо враховувати, що у відносинах між розвинутими країнами справедливої конкуренції немає, вона є недосконалою, монополістичною та політичною, яку нав'язують світові великі концерни, фінансово-промислові групи США та об'єднання держав на зразок "великої сімки" тощо. Спираючись у своєму розвитку на досягнення науки в цілому і економічної зокрема, західна цивілізація через програму "шокової терапії" диктує курс реформ без глибокого наукового аналізу. Відомо, що в економічній науці ті висновки, рекомендації і програми, які переслідують економічне зростання та задоволення потреб людини мають стати основою стратегічного розвитку суспільства. А на рівні макроекономіки, всього господарського комплексу науковими є ті висновки, результати і рекомендації, які не суперечать національним інтересам держави, тобто інтересам розвитку нації і побудовані на основі наукових, об'єктивних істин.

Враховуючи вплив на економічні рішення політичних рішень керівників і лідерів багатьох держав, а також їх суб'єктивного бачення, в економіці поряд з науковими виробляються ще й ідеологічні та конформістські рекомендації та висновки, що служать не науковій, об'єктивній істині, а владній еліті — виправданню рішень, дій та суб'єктивного розуміння тих чи інших процесів. Говорячи про інтереси України на

світовому рівні, все частіше потрібно виходити з того, що за багатьма параметрами економічного розвитку та рівня життя наша держава знаходиться вже на периферії світового господарства, хоча не все втрачено, щоб вибороти своє чільне місце в колі розвинутих держав.

З метою реалізації стратегічних пріоритетів розвитку суспільства необхідним є те, що кожна незалежна країна повинна мати свою економічну модель. Нині міжнародні фінансові організації всім країнам, з якими вони співпрацюють нав'язують однакову економічну ринкову модель минулого — XVIII—XIX ст. Спроби МВФ та СБ нав'язати сьогодні периферії світового господарства, в тому числі й Україні, економічну модель XVIII ст. є антинауковими і свідчать про обмеженість економічного мислення наукових експертів, консультантів та радників міжнародних фінансових організацій і однобокість мислення, некомпетентність та конформізм урядів і президентів відповідних країн, які з ними співпрацюють. Отже, однобічні рекомендації МВФ та СБ стосовно беззастережної лібералізації, тотальної приватизації, відлучення держави від втручання в економіку тощо є антинауковими. Стало вже майже модним стверджувати, що якість і асортимент виробів у країнах, де раніше існувала централізована економіка, настільки убогі, що їх потрібно спочатку знищити, а вже потім займатися створенням нових, кращих виробництв. Помилка полягає у впевненості, що руйнування автоматично сприяє виникненню нового класу підприємств; це не сприяє, а може навіть стати на заваді цьому внаслідок загального економічного хаосу, а такий економічний клімат може заохочувати різні форми чорного ринку, нечесної торгівлі і бажання "стригти купони", тобто спекуляцію, а не підприємництво як таке.

Одним із можливих управлінських пріоритетів росту суспільних витрат для створення виробничої і гуманітарної інфраструктури мала б бути не така обмежена кредитна політика а більш прийнятна грошова та податкова політика. Ця пропозиція різко суперечить рецептам більш жорстких кредитних заходів і політики державного фінансування, які неодмінно присутні в стабілізаційних програмах МВФ. У результаті макроекономічна стабілізація стає перешкодою, а не передумовою для економічного росту.

Антинаукові рекомендації МВФ та СБ знайшли підтримку із-за того, що: перше, напіврабська психологія, як велика спадщина колишньої імперії, була підґрунтям для того, щоб жити чужим розумом та за чужими порадами закордонних консультантів; друге, міжнародним фінансовим організаціям шляхом підкупу та похвал за "успіхи" в проведенні реформ досить швидко вдалося створити "п'яту колону" серед непатріотично налаштованої владної еліти. Стипендії МВФ та нагороди видатним реформаторам, навчання за їх відповідними програмами зробили свою справу; третє, засоби масової інформації відстоюють інтереси тих, хто їх утримує, а не національні інтереси України; четверте, нашим науковцям було створено імідж того, що ніби вони недостатньо розуміють в ринкових відносинах, а тому їх вчитимуть "доброзичливі" західні радники, експерти та консультанти, подекуди безоплатно, у формі допомоги. Як вже тепер зрозуміло, Захід просто так не допомагає, в

кінцевому рахунку подібна допомога дорого коштуватиме нашому суспільству. А виконання умов міжнародних фінансових організацій стало головною причиною відлякування приватних інвесторів від України, оскільки виконання умов для отримання кредитів МВФ та СБ веде до фінансового закабалення і створює загрозу втрати державності. З іншого боку, виконання умов МВФ та СБ щодо запровадження економічної моделі XVIII ст. — дикого капіталізму — є невичерпним джерелом, ідеологічним корінням організованої економічної злочинності та корупції. А це не може не відлякувати; виконання рекомендацій МВФ та СБ стосовно скорочення соціальних витрат та невтручання держави в економіку призводить до одного із найгірших у світі стандартів життя в Україні, отже, до соціальної напруги. Це теж не приваблює приватних інвесторів; держава, яка знехтувала своїми зобов'язаннями перед своїми громадянами, свідомо знищивши їх заощадження за чужими порадами і не захистивши перед аферою століття, невідомо як поведе себе по відношенню до іноземних приватних інвесторів, якщо ці самі кримінальні олігархи залишаться при владі.

Виходом із подібної політики має стати змішана економіка (як в промисловому розвитку так і сільськогосподарському виробництві) — це західна модель соціально-економічного розвитку, яка передбачає поєднання приватної, колективної (акціонерної) та державної форм власності, плану та ринку, проведення інституційно-соціальних реформ. Їх метою має стати побудова більш прогресивного устрою порівняно з ринковим фундаменталізмом. Отже, змішана економіка — це багатофакторна на відміну від однофакторної моделі ринкового фундаменталізму. Невідповідність вільного ринку вимогам часу була спричинена тим, що в системі виробничих сил з'явився новий елемент — наука, який не вписувався в модель вільного ринку. Розвиток науки, інформації ввів у життя новий закон: закон інноваційного розвитку М. Туган-Барановського, який за своєю суттю є протилежним суто ринковому закону. У XX ст. економічна діяльність на земній кулі настільки ускладнилась і набула настільки глобального характеру, що сама сутність вільного ринку — ринкове саморегулювання (що відображає лише біологічну сутність людини) — стала причиною лише всеохоплюючого хаосу і повністю суперечила провідному принципу функціонування складних систем (на основі розумової діяльності людини), тобто розробці стратегії та єдиної економічної політики розвитку соціально-економічних систем як у межах національних економік, так і геоекономіки, реалізації економічного програмування та прогнозування. Ці та ще інші причини свідчать, що вільний ринок у XX ст. став неспроможним самостійно забезпечити стабільне економічне зростання. На допомогу ринковому саморегулюванню прийшло державне регулювання у самих різноманітних формах у тому числі публічного управління.

Стратегія успішного розвитку національних економічних систем держав-лідерів останніми роками тісно пов'язана з пріоритетами публічного управління направлено на акціонерній формі організації виробництва, розвитком високотехнологічного виробництва і ство-

ренням масових інноваційних продуктів. Розвиток інноваційного потенціалу — це не тільки шлях динамічного розвитку та успіху, а і засіб забезпечення безпеки та суверенітету держави, її конкурентоспроможності у сучасному світі. Усе це є основою до отримання додаткової вартості високотоварного виробництва.

В основі управлінських пріоритетів у цьому процесі мають бути покладені завдання щодо підвищення економіки і соціальної трансформації. Проте цей курс потребує наукової діагностики тенденцій і аналізу критичних ситуацій, вироблення надійних шляхів вирішення і цілеспрямованої діяльності на засадах партнерства держави і бізнесу, науки, освіти. В цих умовах необхідна розробка державної програми, пов'язаної з довгостроковою інноваційною стратегією, де управлінські пріоритети зорієнтовані на неодноразове підвищення продуктивності праці на основі освоєння високоефективних технологій, зсувів у структурі зайнятих на користь високоефективних виробництв за рахунок скорочення малоефективних, і недостатньо досконалих сфер управління, рішучого повороту вищої школи до підготовки нового покоління інноваторів в основі чого мають стати фундаментальні світоглядні цінності, які сформовані не на феодальних або неофеодальних пріоритетах формування соціально-економічних відносин, а на стратегіях сучасного цивілізаційного поступу, в основі якого має стати багатогранний та багатоаспектний сучасний розвиток світоглядно сформованої особи на основі фундаментальних наук, зокрема: філософії, політекономії тощо.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ В ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Управлінські пріоритети щодо сталого розвитку суспільства мають бути орієнтовані на запровадженні регульованої, з боку держави, ринкової економіки. Пріоритетним щодо стратегій реформ мають стати економічні реформи, які передбачають управлінські зміни у системі ведення господарства. Зокрема, організації виробництва й управління економікою, грошово-фінансовою, соціальною і екологічною сферами, які стосуються співвідношення між різними формами власності, а також державним регулюванням і саморегулюванням. Детермінуючою в стратегії сталого розвитку суспільства має стати змішана економіка, яка передбачає поєднання приватної, колективної (акціонерної) та державної форм власності, плану та ринку, проведення інституційно-соціальних реформ з метою побудови більш прогресивного устрою порівняно із ринковим фундаменталізмом.

Для формування управлінської стратегії сталого розвитку суспільства, необхідно: розробити регуляторну політику держави щодо формування управлінських пріоритетів розвитку в контексті наукоємних галузей виробництва, які мають носити багатовекторний характер від різних галузей промисловості, сільського господарства до інфраструктурних проектів; переважаючим має стати великотоварне виробництво побудоване на акціонерні основі, що забезпечить гармонізацію інтересів суб'єктів виробничого процесу; в аграрній сфері

переважаючим має стати не приватизація землі, а створення акціонерних великотоварних багатогалузевих господарств на селі. Процес акціонування забезпечить створення кооперативних утворень, які мають зреалізувати демократичні управлінські цінності й соціальні пріоритети розвитку суспільства. У цьому процесі переважаючою має стати розвиток духовної сфери, зокрема освіти, яка формуватиме фундаментальні цінності на основі глибоких світоглядних пріоритетів особи.

Отже, управлінські пріоритети — це надзвичайно важлива та невід'ємна складова сталого розвитку українського суспільства.

Література:

1. Ллевелін Х. Роквелл Чому австрійська економічна школа має значення? Австрійська економічна школа українською: веб-сайт. URL: <http://mises.org.ua/articles/38-lew-rockwell/8-why-austrian-economics-matters.html>
2. Либертарианство: плюсы и минусы. Автономное действие: веб-сайт. URL: <https://avtonom.org/news/libertarianstvo-plyusy-i-minusy>
3. Новиков Б.В. Возрождение: монография. К.: ПрАО "Мироновская типография", 2013. 381 с.
4. Svistunov O., Panchenko A., Stadnyk M., Li M. Strategic management of intellectual capital of the enterprise in the framework of informatization of the economy. Academy of Strategic Management Journal. 2020. vol. 19. issue 1. URL: <https://www.abacademies.org/articles/Strategic-management-of-intellectual-capital-of-the-enterprise-in-the-framework-of-informatization-of-the-economy-1939-6104-19-1-488.pdf>
5. Цілі сталого розвитку в Україні. United Nations Ukraine: веб-сайт. URL: <http://sdg.org.ua/ua/sdgs-and-governments>

References:

1. Rockwell, L. H. (2010), "Why does the Austrian School of Economics matter?", available at: <http://mises.org.ua/articles/38-lew-rockwell/8-why-austrian-economics-matters.html> (Accessed 10 Feb 2021).
2. Avtonomnoe dejstvie (2019), "Libertarianism: the pros and cons", available at: <https://avtonom.org/news/libertarianstvo-plyusy-i-minusy> (Accessed 10 Feb 2021).
3. Novykov, B. V. (2013), Vozrozhdenie: monografiya [Rebirth: Monograph], PrAO "Mironovskaja tipografija", Kyiv, Ukraine.
4. Svistunov, O. Panchenko, A. Stadnyk, M. and Li, M. (2020), "Strategic management of intellectual capital of the enterprise in the framework of informatization of the economy", Academy of Strategic Management Journal, vol. 19, issue 1, available at: <https://www.abacademies.org/articles/Strategic-management-of-intellectual-capital-of-the-enterprise-in-the-framework-of-informatization-of-the-economy-1939-6104-19-1-488.pdf> (Accessed 12 Feb 2021).
5. United Nations Ukraine (2018), "Sustainable Development Goals in Ukraine", available at: <http://sdg.org.ua/ua/sdgs-and-governments> (Accessed 12 Feb 2021).

Стаття надійшла до редакції 16.02.2021 р.